

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Verba dubiè blasphema.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

quia tamen potest aliquando esse mortalis, idque contra charitatem, idem clarius hoc tribus dictis sic explico.

11. Dico enim primò, quando maledicuntur diaboli, raro esse peccatum mortale, quia semper solet maledici, ut author malorum, & ut Dei inimicus, quo pacto, abstrahendo ab impatientie impetu, ne veniale quidem est.

12. Dico secundò, quando maledicuntur homines & optantur eis mala, ut: *Possit crepare, occidi, &c.* communiter esse veniale; quia nec maledicuntur ut aliquid Dei, neque desideratur deliberatè, ut illis eveniat illud malum; si tamen deliberatè desideraretur, esset peccatum odij contra charitatem proximi, grave vel leve juxta gravitatem vel levitatem mali. Audi quid Escobar in *summa*, tr. 1. exam. 3. c. 6. n. 26. in hanc rem asserat: *Assueti interdum in amicos indignari, ut filios, famulos, vicinos: interdum in inimicos. Cum ex inimicitie affectu maledicta produnt, plerumque cum plena intentione feruntur: cum autem in amicos variisimè ex intentione exoriantur, sed solum ex perturbatione, ebrietate, &c. unde lethalia peccata non erunt, si interrogaris mox post prolationem maledicti, num intendas filios, aut famulum a diabolo arripere? Respondebis: minime plane. Fateor quosdam tam immoderata passione perturbari solere, ut etiam illo instauri, vel filios intendant depravare: id quod prudentia Confessorij diligenti examine relinquo.*

13. Dico tertio. Si maledicuntur animalia, arbores, &c. si hæc res sint proximi, & ex odio ipsius hoc dicatur, & cum animo, ut verè pereant illæ res, est similiter peccatum odij contra proximum: id quod tamen raro solet communiter evenire, & solum in casu, quo, ut offendas Dominum, ejus rebus malum deprecaris. Quod si res illæ nostræ sint, tamen si ex animo desideraretur ut eveniat eis malum, solum erit veniale, quia odium est circa res nostri domini.

14. Dico quartò: Quando maledicuntur dies, hoc locus, ventus, ignis, pluvia, esset mortale, si maledicerentur; quatenus illis Deus, ut mediis utitur ad nos puniendos, vel periculum sit, ne indignatio sit contra Deum: at quando neutrum ex his adest, non est mortale, quia indignatio non est contra Deum. Quod si redundet in parentes, ut quando dicitur: *Maledicta hora, quæ mei parentes me ediderunt*, esset contra pietatem, seu observantiam, graviter, si desideraretur illis malum, vel notabiliter pietas erga parentes læderetur; leviter si neutrum.

Jam verò quoniam aliqua verba sunt certò blasphemalia, certò non sunt, alia denique sunt dubia: de singulis classibus aliquot exempla, ad claritatem, more nostro, sectandam, subjiciamus.

Verba certò blasphemia.

15. *Abnego Deum, vel Crucem, vel Sacramenta, vel Christum, quod fronte percepi: Non credo in Deum: Malgrado habbia Dio, id est malum Deo contingit: A dispetto di Dio: Non est potestas in Deo: Deum taceat, vel dissimulet: Velit nolit Deus: Peniteat Deum, vel Sanctum Petrum: Pereat Deus: Amittant Sancti vitam.* Doct. citati, aliisque sparsim.

Maledicta omnia in Deum, vel Sanctos, immodè & in creaturas quascunque si ad Deum referuntur modo dicto num. 4.

Vituperia in Deum, Sanctos, res sacras: huc saltem reducuntur illa, *Abnego Sanctum Petrum, Sanctum Paulum, Apostolos, &c. similia.*

Laudare Deum obsecratis verbis, quia id spernere potius est in actu exercitio, & irridere, quam laudare.

Jurare per pudenda Christi, Dicere meretricem Virginem, vel ad injuriam Virginis. Intelligitur enim ex communi loquendi usu de Sanctissima Deipara.

Jurare serio per falsos deos verè, falsò, vel jurare per creaturam sistendo in ea tanquam in infallibili veritate: quod posterius vix inter Fideles usu venire solet.

Denique dicere demonem, sanctum, vel omnipotentem, ex Joseph. Aug. in *brevis notitia*, 1. *præcep. Dec.* n. 14. vel puellam amantem propriè subire nomen Deitatis, ex Thom. Sanch. cit. 34. Apertè enim hæc sunt blasphemiz, quia sit commune creaturis, quod proprium est Dei. Dixi loquendo de amasia (proprie) nam si non ex animo significandi, quod verba sonant, sed per hyperbolem sic quis loquatur, perperam quidem loquatur, verum ex probabili tandem sententia, non peccabit ex hoc blasphemiz capite, mortaliter: Ita Lorca apud Dianam p. 5. *val. 3. res. 3. sine.*

Verba certò, vel satis probabiliter non blasphemia.

16. Qui dicit: *Volo hoc facere, quamvis grave peccatum, Dei offensam sit*, licet graviter peccet, non blasphematur, quia nihil in Dei contumeliam expresse id faciat, nihil addit, vel auferat Deo. Ita Bonac. loc. cit. p. 2. n. 9.

Maledicere vento, tempestati, pluviz, bestiis, &c. non est blasphemia modo explicato num. 13. maledicens homini, nec, si animo malum illi exoptes, pecces contra charitatem, ut ibidem, n. 12. vidimus; non tamen blasphemus, quia communiter ea maledictoria ad Deum non referuntur.

Hoc verum est, sicut Evangelium, vel sicut Deus verus est, non est blasphemia. Ita Azor. Medin. Bonac. num. 13. contra Sorum, & Sorum apud eundem Bon. quia communiter non equiparatur veritas creata cum increata, sed solum indicatur similitudo quædam, quoad conformitatem cum objecto.

Juramentum per intereratam Virginem non est blasphemia, ita Sanch. loc. cit. n. 32. contra Sorum & alios, quia nec est execratorium, nec significatur pudenda Virginis, sed solum adducitur in testem Virginitas Deiparæ, seu Deiparæ ut Virgo.

Juramentum falsum non eo ipso, quod est falsum, seu perjurium est blasphemia. Thom. 2. 2. q. 13. art. 3. ad 2. Quamvis enim pejerans falsò adducat Deum ut testem, unde & peccet, non tamen blasphemus est, qui nihil demit, additve Deo in ejus convitium. Nec sic jurans petit (sicuti putat Castro Palas t. 3. disp. 2. de tem. &c. p. 2. §. 3. n. 9.) ut Deus firmet falsitatem, sed solum cum temeritate profert enuntiative illud falsum à Deo confirmari, non autem optative.

Dicere in eventibus: *Sic tandem fato futurum erat*, non est blasphemare, sic Sanch. loc. cit. num. 35. quia per hæc verba non affirmatur fato Gentilium regi universa; si id enim intenderetur affirmari, sanè hæreticalis esset blasphemia; sed significatur necessitas consequens ejus eventus à Deo prædicta. Dicere: *O Fides Dei! O Sanctus Deus! O Virgo sanctissima!* cum tali homine, non est blasphemia, quia indignatio solum fertur contra hominem, non contra Deum nihil.

17. Verba contra Deum in ebrietate, vel phrænesi, vel ex inadvertentia orta ex inveterata consuetudine, blasphemiz nequaquam sunt; Malitia enim blasphemiz, sicut & perjurij, atque hæresis requirit procedere ab homine, qui actu ratione utatur, neque enim quis contumelia rationabiliter afficitur ex convitio dicto à Psytacota Valsq. Turrian. apud Layman. lib. 4. tr. 10. c. 6. n. 2. & 3. aliisque. Vide quæ dixi in *nostro opusculo, methodi Confess. lib. 2. cap. 3. §. 3. n. 25.*

Asserre verba aliqua Scripturæ sacræ ad confirmandam faciem, si non ex contemptu, nec tam sæpè fiat, ut contemptum sapiat, vel non est blasphemia, sed venialis quædam irreverentia, ex Villalob. apud Dian. p. 5. tr. 5. res. 3. vel si admittit parvitatem materiæ in blasphemia, erit hæc materia levis: sic idem ibi.

Verba dubiè blasphemia.

18. Multas esse blasphemias solum ex prava intentione dicentis, modò dictum est. Hæc ergo dubiæ, & incertæ vocari possunt, & ex dicta intentione, æquales tandem sunt,

colligendum. Sed nos hic aliud querimus, An scilicet aliqua externa verba, quæ non clare, sed dubie ex se videntur continere Dei contumeliam, sint censenda ceteri ceteri.

19. Placet autem mihi illa regula: Quoties aliqua verba possunt accipi pro blasphemia, & pro non blasphemia, debere pro non blasphemia accipi. Ita Lazarus, quos citat, sequiturque Bonac. loc. cit. p. 2. n. 12. & colligitur ex Castro Pal. tom. 3. disp. 2. de sent. Dei, &c. n. 6. Ratio est, quia verba in dubio, nunquam sunt accipienda, nisi foris delictum, nunquam enim presumitur delictum, nisi de ipso clare constet. Hoc igitur posito:

20. Dubitatur primò de illis verbis: *Renego talem*, *Renego al tal*, vel *Santo de tal*, &c.

Respondetur, si per illud (talem) intelligis, vel indies Deum, quis dubitet esse blasphemiam? at puro nisi significanter Deum, vel Sanctos notes, tunc non incidere in blasphemiam. Ratio est, quia ex praxi communi videtur, idcirco Fideles dicere: *Renego talem*, & non *renego Deum*, quia effugere volunt se contumeliosè cum Deo agere. Sane usus vilionum percrebuit in Sicilia, ut in gravibus indignationibus demonem vocent sanctum, quàm esse aperte blasphemiam modò diximus: Sunt autem aliqui melioris conscientie, qui sic proferunt: *Santo Dia*, seu *Santo Diamani*, aliundeque sic dicere, quasi se cohibentes, ne diabolum sanctum vocent: hos ergo non peccare peccato blasphemie (abstrahendo a conscientia aliquorum erronea) ego, & aliquot docti à me consulti judicavimus. Pari modo qui in Italia dicunt: *Al dispetto di Di*, vel *rinego Di*, non blasphemant, quando ex modo proferendi videtur se, velle cohibere à nominando Deo, quem abnegare, vel despiciere nollunt: adde regulam dictam num. 19. si tamen signatè intelligant Deum, tunc non est dubium blasphemiam committere: neque de hoc solum casu loquitur Bonacina circa 1. dec. per disp. 3. quest. 8. p. 2. num. 13. dum ait: *Al dispetto di Di*, est mortalem blasphemiam, quia ipse scripsit in eo locutioni per proprium idioma verba communiter dimidiata proferuntur, & ubi per illud, *Di*, verè intelligitur Dio, id est, Deus.

21. Dubitatur secundò de his: *Al dispetto di quel becco che mi sostiene al mondo*: *Poter di Dio*: *Puo far Dio*: *Al dispetto di Dio*. Respondetur, præcisè contumeliosa proferentis intentione, has non esse blasphemias: nam prima potest non minus in homines cadere, quàm in Deum, cum etiam homines hominem sustentent præbendo alimenta: sic Bonac. n. 12. Secunda non negat Dei potentiam, nec illam convitiatur, vel irascit, sed solum evanescit: sic idem n. 8. Tertia potius facit, ut homines esse eorum Deo, quod verum est, quàm proferat contumeliam: sic idem n. 9. Recole regulam n. 19. dictam: Quod si quis idcirco hoc ultimum proferat, ut ostendat se veritatem dicere ad eum modum, quo veritas dici coram Deo debet, juramentum erit, non blasphemiam.

22. Dubitatur tertio de verbis blasphemie sub conditione, in hunc modum, dictis: *Non credo Deum*, seu *Amago Deum*, si ita res non est: *Deus est injustus*, si te non persequitur. Respondetur, mihi, & Salazitio apud Sanchez non cit. videri hæc non esse blasphemias, licet videantur Thomæ Sanchez loc. cit. n. 24. & Castro Palao loc. cit. f. 4. n. 3.

Ratio nostra est, quia non est sensus, ut Thomas patet, quasi fides mea, vel justitia Dei dicatur dependere à veritate rei create, vel à futuro eventu; quo pacto certè esset blasphemiam: Sed sensus communiter est in hunc modum: Sicut est mihi certum (ex Dei gratia) me non recessurum à fide, ita certum est quod assero, & sicuti certum est Deum non esse injustum, ita certum habeo, à me te fore percutiendum, ita, inquam, per similitudinem modò num. 16. dictam, non per equiparationem. Neque per ejusmodi verba me offero, ut si res ita non sit, Deum renegem, ut putat Castro Palao: absit, nam ex dictis, sic colligo sensum horum verborum: Ab-

nego fidem, si res ita non est, sed est impossibile (ut ego judico) cum gratia Dei, quod fidem abnegem, ergo impossibile est, quod res ita non sit. Eam igitur certitudinem huic rei dare, sed per similitudinem pronuntio: quàm certitudinem profiteor habere constanti in mea fide.

23. Dubitatur quartò, de juramento per Dei, vel Sanctorum vitam. Respondetur mihi videri cum Deciano allato à Castro Pal. loc. cit. n. 6. quod & eidem Castro Pal. Azor. aliisque ab ipso cit. non importare blasphemiam. Ratio est, quia non est, saltem cerò, sensus, quod amittat Deus, vel Sancti vitam, si ita non est. Quo pacto esset sine dubio blasphemiam, si quidem enuntiarentur Deus, vel Sancti quasi subjecti amissioni vitæ. Sed sensus est similis illi legitimo juramento, *Vivit Deus*, id est, sicut Deus vitam habet, sic (per similitudinem, quam toties diximus) verum est, quod dico. Confirmo: nam qui jurat, per vitam patris se aliquid facturum, hunc sensum facit, sicut meus Pater vivit, illumque vivere firmiter volo, ita firmiter hoc, quod promitto facere intendo.

24. Confirmo secundo. Quod per vitam Dei, vel sui Patris jurat, si interrogetur, an injuriam illis facere velit, pernegabit, quia tota sua intentio est ostendere firmitatem sui dicti, vel promissionis, & nil præterea. Confirmo tertio. Ille qui sic dixit. *Encid. 9. Per caput hoc juro*, per quod Pater antè solebat, explicuit Patrem jurasse solum per caput, seu per vitam Filij, ostendens amorem, quo Pater filium prosequabatur, illum enim, per quem juramus, amamus & reveremur: in tali igitur modo jurandi ne implicite quidem contumelia includitur: pari igitur modo in juramento per Dei, vel Sanctorum vitam.

Quartò, certum est illud juramentum, quo dicitur Deus Gen. 22. *Per meipsum juro*, esse venerandum, nec solum licitum: in ergo, etiam potuisset Deus jurare per vitam suam, cum æquivalet illi: cur ergo homo non possit jurare per semetipsum, & per vitam suam, & consequenter per vitam sui Patris; & præterea, cur illud juramentum, quo utitur Deus, non possit cum reverentia imitari creatura, dicens, per vitam Dei: Dic, amice Lector, nonne idem est per Deum jurare, quod est per omnes licitum, ac jurare per vitam Dei? nil enim aliud est vita Dei, nisi Deus ipse: si ergo licitum est juramentum, blasphemiam nequaquam erit.

25. Dubitatur quintò, an nominare, seu jurare per membra honesta Christi Domini, vel Sanctorum, ut per, capillos, per caput, per oculos Sanctorum, vel Dei, id est, Christi, sit blasphemiam? Respondetur cum Sanchez, 25. loc. cit. num. 29. non esse, quia ea membra nominando nihil additur Deo, vel Sanctis, nihil tollitur; nec ea nominare in ullam vergit Dei contumeliam: si tamen irrisorie, vel contumeliosè nomines, blasphemabis, ut ex se patet, & meritò id solum reprehendunt sacri Canones c. si quis 22. q. 2. n. 1. Authentica, *Vi non luxuriantes homines*, coll. 6.

Hinc non est blasphemiam, dicere ex indignatione contra hominem, vel jumenta: *Corpus di Dio, con voi*. *Al Sangue di Dio*: *Sacramenta Dei*, & vulnera Dei: ita idem Sanchez n. 30. quia tota indignatio est contra eas creaturas. ut supponimus, & ex alia parte, nonne Dei, Christum, qui Corpus habet, & Sanguinem intelligere semper Christiani, nisi expressè Deum notare velint, præsumunt. Quamvis ergo prædicta verba in ea indignatione effundere sit peccatum irreligiositatis contra secundum præceptum: *Non usurpabis nomen Dei frustra*, unde rectè abstinere ab hujusmodi loquutionibus debent fideles, tamen non nisi tunc peccati venialiter docet meritò Layman. lib. 4. tr. 10. cap. 6. n. 8. citans Caiet. Arm. Sanch. Valent. Suarium, cum indignatio tota feratur, ut dicebamus, contra creaturas. Si autem ex ira, & passione in Deum talia verba proferres, esset blasphemiam, quia in actu exercito significaretur, Deum indignationem mereri, & cerè summa esset blasphemiam, adversus Deum irasci, ex Castro Pal. loc. cit. n. 7.

De poenis blasphemorum, & deinde eorundem
absolutione.

26. Nullæ poenæ sunt in jure contra meros blasphemos latæ; Ferendæ autem à Judice, quænam sint, pertinet ad forum externum examinare, id quod satis elucidat facit Castro Pal. tom. 3. disp. 2. de iur. p. 2. §. 5.

27. Absolutio blasphemie hæreticalis cum errore intellectus petenda est ab eo, qui hæresin absolvere potest, de qua re nos *suprà*, cap. 1. §. 2. satis disputavimus.

At blasphemie quæcunque quamvis atrocissimæ, sed non continentes hæresin formaliter, hoc est, quamvis contineant verba hæreticalia, non tamen cum errore mentis interno affectu, possunt absolvi in foro conscientie à quocunque Confessario ordinario, nisi in ea Diocesi sint signatè reservatæ. Ratio hujus Doctrinæ est ea, quam diximus *de Maleficij absolutione tractavimus*, *suprà*, c. 6. §. 2. n. 1. & nam propterea hic repetenda nequaquam est, legè ita Dianam *part. 1. tract. 5. ref. 7.* & rursus *p. 3. tract. 4. ref. 143.* & *p. 4. tract. 4. ref. 240.* Ego enim quiescere tantisper appeto.

FINIS LIBRI SECUNDI.

Laus Deo, Beatissimæ Virgini, ac Beato Aloysio.

LIBER TERTIUS.

DE SECUNDO DECALOGI PRÆCEPTO.

Non assumes Nomen Dei tui in vanum.

PECULIARIS, & germana tractatio secundi Præcepti est ea, quæ actus bonos, vel pravos circa honorem Deo debitam suscipit explicandos. Ideo enim jubetur Dei nomen non esse in vanum assumendum, ne is congruâ reverentiâ defraudetur. Quoniam verò propter connexionem materiarum, pleraque de eadem in primo præcepto sunt disputata, superest hic, solum de Juramento, Adjurationeque Juramento affini, ac de Voto differere; iis enim, si ritè ea nuncupentur, observenturque, honore Deus afficitur; secus, contrà.

CAPUT PRIMUM.

De Juramento in communi.

§. I. Quid sit Juramentum.

1. **I**NSIT invocatio divini testimonij ad faciendam fidem; ita S. Thom. 2. 2. q. 89. art. 1. Aliquando autem explicite affertur Deus in testem, ut quando juratur per ipsum Creatorem: aliquando verò solum tacite, ut quando juratur per creaturam, referendo ad Deum, modo explicando *infra*, §. 3. & utroque modo petende est juramentum, quia in utroque Divinum testimonium invocatur.

2. Potest item hujusmodi Dei invocatio exhiberi verbo, ut tu, facto, mente. Verbo, ut si ore proferas, dicat, *v. g. iuro per Deum hoc ita esse, hoc me facturum.* Noto, ut si tibi dicatur: *Iures per Deum*, tu verò oculis vel capite annuas, facto, ut si cui offeratur juramentum cum Libro Evangeliorum, ipse verò illum tangat, eo enim ipso, etiam si nihil proferat, jurare censetur. Idem evenit si se scribat scriptoræ iurandi formam continenti; propria enim subscriptio, ipsissimum est juramentum.

Mente denique, ut si quis intra animum suum juret. Quare si quis se aliquid facturum mente sic spondeat, obligabitur in foro conscientie, ex virtute Religionis, quia jam invocatur Deus in suæ sponsonis confirmationem: licet, ut in foro externo constet, (utque item constet alteri parti acceptanti, unde irrevocabilis ex vi iustitiae promissio fiat) necessarium sit aliquod ex tribus dictis externis signis.

3. Rursus aliquando verus Deus invocatur, aliquando à Gentilibus, falsus; & hoc posterius verum juramentum non est, quia divinum testimonium nequaquam invocatur. Unde sequitur promittentem quid sub juramento Dei falsi, solum tenet ex conscientia erronea, quia putat se verè jurasse; at si errorem deponeret, adverteret quod se Deum verum in testem non adduxisset, minime tenetur ex vi juramenti, sed solum ex vi promissionis, seu fidei humanæ.

Quod peccatum sit cooperari cum juraturo per falsos deos, dicam mox §. 4. n. 7. & per occasionem innui *suprà*, *de maleficio lib. 2. c. 2. §. 2. n. 7.*

4. Quid si quis juraret per hæc Evangelia, & deinde adverteret illum non fuisse Librum Evangeliorum, sed profanum, sed papyraceum, sed ligneum, ad libri formam edolatum? Respondeo hunc verum nuncupasse juramentum, si quidem error fuit materialis, dum interim ipse intenderet per verè Evangelia jurare. Non sic fuit modò in Ethnico, qui ita juravit per Jovem, ut per verum Deum, quem ipse non cognoscit, jurare nullatenus intenderit; si enim intendisset, ac sub Jovis nomine verum Deum, licet imprudenter, invocare voluisset, certè verum emisisset juramentum, eique omnino stare, etiam errore deposito, debet.

5. Sed hinc oritur quæstio frequentissimæ praxis. Jurat quis per fidem suam, in veritate, certò, profecto, &c. ex prædicta conscientia erronea putans se verè jurare, obligatur ad rem tali juramento promissam, si doctior factus resciat illud, quia Deum non invocavit, nequaquam fuisse juramentum.

Respondeo, hæc in re certum est primò, si is scivit in illis verbis non invocari Deum, sed solum propriam fidem